

Ferencsik

Népszabadság, január 18.

Friss orgonistadiplomával a zsebében lépett be 1927 őszen az Operaház művészbejárójának kapuján, és végleg 1984 júniusában távozott. Kezdte mint fizetés nélküli önkéntes, voluntörnek alkalmazott korrepetítor, vagyis betanító segéderő, főzeneigazgatóként ment el. Eltöltött a házban valami 57 esztendő, egyazon társulatnál, és ez mindmáig érvényes nemzetközi világ-rekord! Vezényelni, azt nem tanult, iskoláit Toscaninnek, Fritz Buschnak, Erich Kleibernek hívták. Állította, a mesterség technikai része öt perc alatt elsajátítható, a többire meg egy hosszú élet is kevés.

Szerencsés pillanatban került az Ybl-palotába. Épp karmesterválság idején, s mindössze 23 évesen emelhet fel először a pálcát, melyet híresen tiszta vonalvezetéssel kezel. Virtuózan, jóllehet kifejező, a muzsikusszá számára egyértelmű jelzéseket közvetítő gesztusaiban nyoma sem volt magamutogatásnak. Zene volt az, nem látványos koreográfia. Hihetetlenül gyors reakciókra volt képes; délután tudta meg, este Falstaffot kell vezényelnie, életében először, próba nélkül. Tán annyi ideje maradt, hogy végiglapozza a roppant bonyolult és érzékeny Verdi-opera kottáját, s szerzett este közönségének forró élményt.

Ferencsik János szimbolizálta a hazai karmesterkultúrában a folyamatosságot. Ő hű maradt, bár ez nem mindig volt könnyű. A Bécsi Opera ígéretes karrierjét adta fel, amikor 1950-ben a Westbahnhofon felült a pesti gyorsra. Tudta pedig, többé nem kelhet át a vasfüggönyön, és ez akkor bizony életfogytiglani jogerős ítéletnek látszott. De neki itthon volt dolga, mondhatnám, küldetése – bár Ferencsik nemigen használt ily nagy szavakat.

A közönség nagyon szerette, ő volt a karmester Budapesten, Veszprémben, Debrecenben is. Erkel színházi hangversenysorozataira minden különösebb menedzseri hókuszpókusz nélkül percek alatt fogytak

el a bérletek. Feledhetetlen esték ezreit szerezte szeretett Operaháza közönségének. Elhivatott tolmácsolója volt Mozart, Verdi, Wagner, Bartók, Kodály színpadi alkotásainak. Debussy Pelléas és Mélisandéjának poézisét, Alban Berg Wozzeckjének drámai döbbenetét az ő hiteles olvasatában ismertük meg. Tömérdek új magyar zenét ismertetett meg, Lajthától a fiatal Bozayig, Durkóig.

Alapító karmestere volt a rádió nagy szimfonikus zenekarának, 32 éven keresztül vezette az Állami Hangversenyzenekart, s mindig szívesen vendégeskedett az István Gimnázium fiatal szimfonikusainál, miközben a fél világot is bejárta Tokiótól San Franciscóig egy enyhültebb korban.

Ferencsik János a múltó zenei pillanat varázslatos művésze volt. Hűséges őrzője egy közép-európai előadóművész-hagyománynak, mely Béccsel mint centrummal az egykori Monarchia területén élt tovább. Nem tartozott az aprólékos szerelőmuzikusok közé, joggal épített legendás stílusismeretére, formaérzékére, személyiségének szuggesztivitására. És meg is voltak az eszközei ahhoz, hogy akár félkész produkciót is valószínűsággal ünnepé avasson este. Mint szüntelen improvizáló muzsikuss, szívből gyűlölte a hanglezes-stúdiót, a kimerevített, véglegessé rögzített pillanatot, a mirelit zenét. De tudta, a lemez nélkülözhetetlen a század második felében. A muzsikáló korongok mind-mind sápadt lenyomatai Ferencsik János zeneiségének, személyiségjegyeit gondosan kiszűrte a mikrofon.

Ma még emlékszünk arra a költőre, még mondogatjuk, milyen volt az ő közkinccsé vált magántulajdonú Mozartja, Beethovenje vagy Kodályja. Emlékezzünk rá: Ferencsik János idén lenne 90 éves.

Breuer János

Kit támogat a kultuszminiszter?

(Népszabadság, március 18.)

A Művelődési és Közoktatási Minisztérium vezetőjének módjában áll, hogy a Nemzeti Kulturális Alap vagyonaiból egy meghatározott összeget kulturális célokra fordítson. Tavaly Magyar Bálint a felhasználható 250 milliós miniszteri keretből 243 millió 412 ezer forint támogatást osztott szét azok között, akik levélben segítséget kértek tőle. A miniszteri titkárságon elmondták: noha a jogszabály lehetővé teszi, hogy a

kultuszminiszter saját belátása szerint döntsön, a beérkezett kérelmeket Magyar Bálint mindig véleményeztette a tárca illetékes szakosztályával, illetve a Nemzeti Kulturális Alappal.

A Nemzeti Kulturális Alap kimutatása alapján 1996-ban 12 művészeti terület kapott anyagi támogatást. A 243 millió 412 ezres miniszteri keret 59 százalékát a zene, tíz százalékát a színház, 8,3 százalékát a film, 7,7 százalékát a képzőművészet és 7,2 százalékát az irodalom kapta. A maradék 7,8 száza-

lékot a múzeumoknak, az iparművészetnek, a folyóiratoknak, a táncművészetnek és a számítógépes feladatoknak ítélte meg a kultuszminiszter, valamint a népművészetnek, amely utolsó helyen áll a preferencialistán.

A zeneművészet területén 143 millió 700 ezer forint került szétosztásra 17 kérelmező között. A könnyűzenére: a Balaton 1996 rendezvényre, a Kontroll Csoport felvételeihez, valamint a Sziámi Trio és az Európa Kiadó CD-jeinek kiadásához kétmillióval járult hozzá Magyar Bálint. Ugyancsak kétmillióval támogatta a Sziget '96 fesztivál megrendezését is.

A komolyzenén belül a fesztiválokra, vagyis az 1996-os Budapesti Tavasz Fesztiválra 50 millió, az 1997-esre 40 millió, a Zempléni Művészeti Napokra 15 millió, továbbá két kisebb rendezvénysorozatra 200, illetve 50 ezer jutott a miniszteri keretből, amely önmagában is kitette a zenére fordított keretösszeg 73 százalékát.

Jelentős anyagi hozzájárulásként 30 milliót kapott a Budapesti Fesztiválzenekar az 1996-os turnéihoz. A Magyar Állami Énekkarnak mint kiemelt nemzeti kulturális alapintézménynek egymilliót juttatott, hogy eleget tehessen egy japán meghívásnak. A Budapesti Koncertfúvósok amerikai vendégszerepléséhez a kultuszminiszter 500 ezer forinttal járult hozzá. Ugyanennyi jutott egy Bach- és egy Mozart-hangversenysorozatra, illetve a Szent István Király Zeneiskolának zongora vásárlására.

A zenei terület után a legtöbb pénzt a színházművészet kapta. Tíz színház között 24 millió 400 ezer forintot osztott el a miniszter. Az összeg 66 százaléka visszatérítendő támogatás. Az Új Színháznak és a Thália Társaságnak ötmilliót, a Budapesti Kamarszínháznak négy milliót, a természeti katasztrófa sújtotta veszprémi Petőfi Sándor színháznak kétmilliót kell majd visszafizetnie. A Thália Társaság működéséhez a visszatérítendő összeg felül Magyar Bálint további 2,5 millióval járult hozzá. A Merlin Színház az edinburgh-i fesztivál magyar napjainak előkészítéséhez egymillió forintot kapott és további 300 ezret az *Építsünk színházat* című kiállításához. A Vigaszínházat, hogy kiutazhasson az Israel fesztiválra, 500 ezer forinttal támogatta a kultuszminiszter.

A filmeseknek 1996-ban 20 millió 180 ezer jutott a miniszteri keretből. Hatvan százalékat a Magyar Filmintézet kapta, hogy a híradókat és a dokumentumfilmeket restaurálhassák. Filmkészítéshez csak kétmillió-hatezerrel járult hozzá a miniszter, viszont hárommilliót adott, hogy elkészítsék a *Hagyjállógva Vászka* című film Oscar-díjjal kapcsolatos promóciót,

a *Bolse vita* nemzetközi fesztiválokópiájának elkészítéséhez egymilliót kapott. A filmeseknél csak egy utazás költségeihez járult hozzá Magyar Bálint, mégpedig az SFTV Stúdió Kft. így átvehetett egy külföldi díjat.

A képzőművészet területén a legtöbb – azaz a 18 millió 756 ezres keretösszeg 61 százaléka – a Múcsarnoknak jutott. Jankovits József szobrászművész életművét bemutató kiadványhoz félmilliót, Veszelszky Béla életmű-kiállításának katalógusára egymilliót, a Polonia fesztiválhoz tízmilliót, vagyis összesen 11 millió 500 ezret adott a kultuszminiszter. A Csodák Palotája hárommilliót, az Artpool művészetkutató központ az internetes csatlakozáshoz és archívumának számítógépes katalogizálásához egymilliót kapott. A kultuszminiszter Páskándi Géza síremlékének felállításához, kisebb kiállításokhoz, katalógusok kiadásához 100-500 ezer forint körüli összegekkel járult hozzá.

Az irodalom területére tavaly összesen 17 millió 410 ezer forint jutott. Tanulmányok, szépirodalmi alkotások megjelentetéséhez járult így hozzá a művelődési tárca vezetője, de jutott pénz (200 ezer) Nagy Bandó András *Vészfék* című könyvének és (250 ezer) Pápai Gábor sajtókarikatúráinak kiadásához is.

A legnagyobb támogatást, vagyis hárommilliónyit kapott a Kalligram könyvkiadó a *Tegnap és ma* című monográfiásorozat megjelentetéséhez. Az Atlanti kutató és kiadó társulat alapítvány az 1848-49-es forradalom és szabadságharc 150. évfordulójára egy angol nyelvű kötethez kétmilliót kapott. A Tevan kiadónak a *Hét évszázad magyar költői* című antológiához 1,5 millió jutott és további 400 ezer még egy könyv kiadásához. A *Maecenas-könyvek* sorozatában megjelenő *Ókori Görögország és Róma története* című kötet megjelentetéséhez egymillió forinttal járult hozzá Magyar Bálint. A miniszteri keretösszegeből kétmillió forint jutott a Petőfi Irodalmi Múzeumnak a Mikszáth-évfordulóra való tekintettel, valamint 150 ezer egy konferencia megrendezésére. A *Frankfurti Könyvvásárra* a művelődési tárca könyv és irodalmi osztálya utazott. A magyar részvételhez a tárca vezetője egymillió-százezerrel járult hozzá.

A kultuszminiszteri preferencialista legalján tavaly a népművészet területe állt, a miniszteri keretből jutó 0,1 százalékkal. Az egyetlen támogatott esemény a Schneider Lajos Népdalverseny volt, amelyet Mohács rendezett meg. Ehhez a városi önkormányzat 200 ezer forintot kapott Magyar Bálinttól.

Nagy Marianna